

אברהם הברון - קיבוץ בארי
havron@beeri.org.il

הזבובים הם חלק מהבעיה

הזבובים הם חלק מהמטרדים ברפת שעל כולנו להבין, להכיר וגם להתמודד כדי למנוע את המטרד בעברנו וגם בעבור הסביבה שבה אנחנו חיים

זבובי הרפת

בִּעִיָּה חֲשׂוּבָה הַמְלוּוָה אֶת עֵנֶף הַרְפַּת הַנָּה הַנִּיגוּד הַקִּיִּים בְּרֵאִיִּת תּוֹצְרֵי הַקֶּצֶה - הַהִפְרָשׁוֹת (זֶבֶל וּשְׁתָּן), כְּתוֹצֵר לּוֹאֵי בַעַל עֵרֶךְ אוֹ כַּמְטַרְד, שִׁישׁ לַהֲפֹטֵר מִמֶּנּוּ בְּכָל מַחִיר. הָאֵם נֹכֵס אוֹ נֹטֵל??

הַנִּיגוּד הוֹצָג בְּצוּרָה בּוֹלְטָת בְּיוֹם הָעֵיּוֹן רֶב-הַמְשַׁתְּפִים, שֶׁנֶּעְרַךְ לְאַחֲרֹנָה בְּחִסּוֹת מִשְׂרָד הַחֻקְלָאוֹת וּמוֹעֶצַת הַחֵלֶב בְּבֵית דָּגָן. מוֹל הַטַּעֲנוֹת בְּדַבָּר זִיָּהוּם, רִיחוֹת וּמִטְרָדֵי זְבוּבִים, הוֹצָג הַצּוֹרֵךְ לְהַחְזִיר לְקִרְקַע אֶת מָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנָּה (קִיִּימוֹת!) וְכַמוֹבֵן, הַהִיבַט הַכִּלְכִּי וְהַמְמַשְׁקִי שֶׁל הַסִּילּוֹק - אוֹ הַשִּׁימוֹשׁ.

אֵךְ כְּאֹמֵר - אַעֲסוֹק כְּאֵן בְּזַבּוּבִים. זְבוּבֵי הַרְפַּת הָעִיקָרִיִּים הֵנָּה זְבוּב הַבֵּית (*Muscadomestica*) וְזַבּוּב הָאוּרוּוָה (אוֹ הַשּׁוֹק) (*Stomoxis calcitrans*). עַל אֵף הַדַּמְיוֹן הַחִיצוֹנִי בִּינֵיהֶם, זְבוּב הָאוּרוּוָה הֵנּוּ מִיֵּן עוֹקֵץ, מוֹצֵץ דָּם שֶׁעִקִּיצַתוֹ כּוֹאֵבָת, וְאֵילוֹ זְבוּב הַבֵּית הֵנּוּ "רֶק" מְזַהֵם וּמִטְרִיד. שְׁנֵי הַמִּינִים הֵנָּה מַעֲבִירֵי מַחֲלוֹת שׁוֹנוֹת, לְאָדָם וּלְבָקָר. תְּנֵאֵי הַהֲתַפְתָּחוֹת וְשִׁיטוֹת הַהַדְבָּרָה דּוֹמוֹת לְגַבֵּי שְׁנֵי הַמִּינִים, וְאֵם כִּי אוֹכְלוֹסִיּוֹת זְבוּב הַבֵּית הֵנּוּ הַדּוּמִינָנְטִיּוֹת בְּרִפְתוֹתֵינוּ, נִתְיַחֵס כְּאֵן לְשְׁנֵיהֶם כְּ"הַזְבוּבִים" וְלִמְלַחַמְתָּנוּ בָּהֶם.

כְּנ"ל, מִרְבָּצִים שֶׁלֹּא טוֹפְלוּ וְכֵן מְלוֹנוֹת וְתֵאֵי הָעֵגְלוֹת הַרְכוּת, בּוֹרוֹת הַפְּרָדָה וְשִׁפְכֵיהֶם, מִרְכָּז הַמְזוֹן וְשֵׁאֲרִיּוֹת מְזוֹן שֶׁנִּרְטְבוּ, וְאוֹלֵי פְּגָרִים אֶקְרָאִיִּים אוֹ אֲשֵׁפָה שֶׁלֹּא סוֹלְקוּ - הַרְשִׁימָה מְסוּיֵמָת וְקַצְרָה לְמַדִּי.

בְּאַתְרִים אֵלֶּה מְשִׁלְמִים הַזְבוּבִים אֶת מַחְזוֹר חִיִּיהֶם - בִּיצָה, רִימָה, גּוֹלֵם, בּוֹגֵר תּוֹךְ 8 יָמִים בְּקִיץ הַיִּשְׂרָאֵלִי. הֵם עֲשׂוּיִים לְהַקִּים 25-30 דּוֹרוֹת בְּשָׁנָה, כְּאִשֶׁר כָּל נִקְבָה תְּטִיל בִּ-2-3 תְּטוֹלוֹת עַד 500 בִּיצִים וְיֹתֵר. מִכֵּאֵן, שֶׁבִּשְׁלֵב הַזֶּה טְמוּן הַמְּפַתַּח לְהַצְלָחָה - אוֹ לְכִישְׁלוֹן - בְּהַדְבַּרְת הַזְבוּבִים, וְהַמְּפַתַּח נִגְזַר מִכֵּלֵל 8 הַיָּמִים כְּנ"ל. אֶת הַזְבוּל לְשִׁימוֹשׁ חֻקְלָאִי מִיָּדֵי יֵשׁ, אִם כֵּן, לְפָזֵר וְלְהַצְנִיעַ תּוֹךְ פְּרָק זְמָן זֶה, אוֹ לְבַצֵּעַ בוֹ אֶת הַתְּהַלִּיכִים הַמוֹקְדָּמִים שֶׁל הַקוּמְפּוֹסְטִיצִיָּה: הַפִּיכָה וְאוּוֹרוֹר לְפַחוֹת אַחַת לְשָׁבוּעַ, בְּרִפְתָּ אוֹ בְּשָׂדָה, עַד לְמוֹעֵד הַפִּיזוֹר אוֹ לְהַשְׁלֵמַת תְּהַלִּיךְ הַקוּמְפּוֹסְטִיצִיָּה, שֶׁאֵז אֵינוֹ מְתֵאֵים עוֹד לְהַטְלָה וְלְהַתְּפַתְּחוֹת הַרִימוֹת.

מְצַעֵי הַטְּלָה אַחֲרֵים שֶׁהוֹזְכְּרוּ נִיתָן, לְעֵתִים, לְשֵׁלֵב בְּעֵרְמַת הַקוּמְפּוֹסְטִיצִיָּה הַקִּיִּימָת, לְסַלֵּק לְהַטְמָנָה אוֹ לְטַפֵּל בָּהֶם עַל יְדֵי יִיבוֹשׁ, וְאֵם כָּל זֶה אֵינוֹ אֲפִשְׂרִי - לְטַפֵּל בְּחוֹמְרִים מְסוּג מִג"ח (מוֹנְעֵי גִיחַת חֻרְקִים - IGR), שֶׁאֵינָם מְסוֹכְנִים לְבִנֵי הָאָדָם וּלְבַעֲלֵי חִיִּים, וְאֵינָם פּוֹגְעִים בְּאוֹיְבֵיהֶם הַטְּבַעִיִּים שֶׁל הַזְבוּבִים (לְהֵלֵךְ). וְהַעִיקֵר - לְגַלוֹת וּלְפַעוֹל בְּזִמְנָן!

מִן הָרֵאוּי כִּי בְּכָל רִפְתָּ יִיֻקְבַּע חֶבֶר צוּוֹת שְׁעִיקֵר תִּפְקִידוֹ בְּמַלְחָמָה הַזֹּאת

מִן הָרֵאוּי כִּי בְּכָל רִפְתָּ יִיֻקְבַּע חֶבֶר צוּוֹת שְׁעִיקֵר תִּפְקִידוֹ בְּמַלְחָמָה הַזֹּאת. שְׁהָרִי בְּעֵבֻדַת הַרְפַּת יִשְׁנָה תְּמִיד קְדִימוֹת לְנוֹשְׂאֵי הַחֲלִיבָה, הַטִּיפּוֹל הוּוֹטְרִינָרִי, הַהַזְנָה, הַטִּיפּוֹל בִּיוֹנְקִיָּה וּבַעֲגָלוֹת, בְּצִיד הַמְכַנִּי וּבְשֵׁלֵל הַתְּקָלוֹת הַצְּפוּיּוֹת וְהַבְּלָתִי צְפוּיּוֹת מְדִי יוֹם.

הַדְּבָרָה מְשׁוֹלְבָת

הַתּוֹרָה הַשְּׁלֵטָת כִּיּוֹם בְּלוֹחָמָה בְּמִזְקִים - הַדְּבָרָה מְשׁוֹלְבָת - מְשִׁלְבַת בְּצוּרָה מוֹשְׁכֵלֶת אֶת כָּל הָאֲמַצְעִים הַמוֹכְרִים כְּנֶגֶד מִזְקֵי מְסוּיָם וּמוֹשֵׂא הַנּוֹזֵק. רֵאשִׁיתָהּ בְּנִיטוֹר: גִּילּוּי מְקוֹרָם וְאַתְרֵי הַתְּרַבּוֹתָם שֶׁל הַזְבוּבִים. בְּמִקְרָה שֶׁלָּנוּ זוֹהִי הַחֲזִית הָעִיקָרִית. הַזְבוּבִים מְתַרְבִּים אֵךְ וְרַק בְּחוֹמֵר אוֹרְגָנִי מְרַקִּיב. לֹא רְקוּב, לֹא יֵבֶשׁ וְלֹא רְטוּב מְדִי. לְמַעַן הַדִּיּוֹק בְּתַחוּם שְׁבִין 40% לְבִין 80% רְטִיבוֹת. אֲתֵרִים כְּאֵלֶּה מְצוּיִים לְרֹב בְּסִבִּיבָה הַחֻקְלָאִית אֵךְ הֵם נִיתְנִים לְזִיָּהוּי: בְּרִפְתָּ, אֵלֶּה עֵרְמוֹת זֶבֶל אוֹ מֵאֲצֵרוֹת בְּרִטִיבוֹת מְתֵאִימָה

כְּמוֹכֵן, קִיִּימַת בְּעִיַּת הַזְבוּבִים ה"סִבִּיבִיתִיִּים": בְּהִיּוֹתָם מְעוֹפְפִים טוֹבִים, הַזְבוּבִים מְתַפְשְׁטִים כְּדִי מֵאוֹת מְטָרִים וְאֵף קִילוֹמֵטְרִים מִמְּקוֹרוֹת הַדְּגִירָה. זְבוּבִים נִמְשָׁכִים לְרִפְתָּ לֹא רַק לְצִרְכֵי רִבִּיָּה כְּנ"ל, אֲלֵא גַם, כְּמִקּוֹר מְזוֹן לְבוֹגְרִים וּבְרִפְתָּ שׁוֹלְחָנָם עֵרוֹךְ: זְבוּב הָאוּרוּוָה עוֹקֵץ וְנִיזוֹן מְדָם הָעֵגְלוֹת, הַפְּרוֹת וְהַרְפַּתָּנִים, וְאֵילוֹ זְבוּב הַבֵּית הַבוֹגֵר, כְּ"אוֹכֵל כָּל", מְתִישֵׁב עַל גּוֹפָם וְעַל מְזוֹנָם שֶׁל בַּעֲלֵי הַחִיִּים וְשֶׁלָּנוּ, וְכֵן עַל הַשֵּׁאֲרִיּוֹת, הַפְּסוּלָת וְהַאֲשֵׁפָה וּמַעֲדִיף בְּמִיּוֹחַד אֶת סְבִיבַת הָעֵגְלוֹת הַיּוֹנְקוֹת וְהַפְּרָשׁוֹתֵיהֶן.

הוֹפְעַת הַזְבוּבִים הַבוֹגְרִים, שֶׁרַק הֵם הֵנָּה גּוֹרְמֵי הַנּוֹזֵק, מַעֲדִיָּה עַל כִּישְׁלוֹן הַמֵּאֲמָצִים שֶׁהוֹזְכְּרוּ. כַּעַת נִיתָן עוֹד לְהִלָּחֵם בָּהֶם בְּעֵזֶרֶת מַלְכוּדוֹת שׁוֹנוֹת, אוֹ עַל יְדֵי פִּתְיוֹנוֹת רְעִילִים הַמְּמוֹקְמִים בְּאַתְרִים נְקוּדָתִיִּים מְתֵאִימִים, שֶׁבָּהֶם מְתַרְכָּזִים הַזְבוּבִים. אֵךְ זֶהוּ כְּבֵר קָרֵב נְסִיגָה...

הַדְּבָרָה בִּיּוֹלוֹגִית

לְצַעֲרֵי, אֵינִי אֵיִשׁ בְּשׁוֹרָה בְּנוֹשֵׂא הַהַדְּבָרָה הַבִּיּוֹלוֹגִית. רְבִים הֵם מִינֵי הָאוֹיְבִים הַטְּבַעִיִּים שֶׁל הַזְבוּבִים, וּפְעוֹלָתָם אֲכֵן מְתַרְכָּזָת בְּאַתְרֵי הַדְּגִירָה. הַחֲשׁוּבִים שֶׁבָּהֶם הֵם מִינֵי צְרַעוֹת טְפִילּוֹת, חִיפּוּשִׁיּוֹת טוֹרְפוֹת, אֶקְרִיּוֹת,

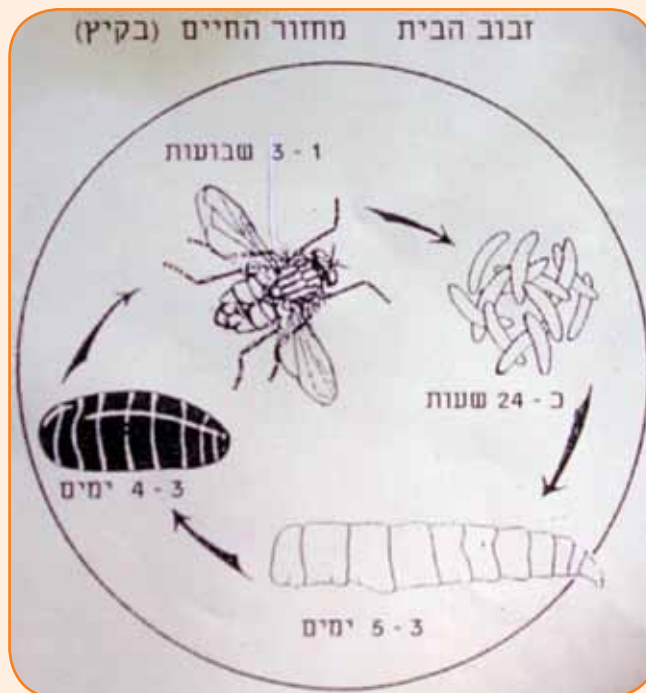
הביולוגית על ידי ייבוא מינים יותר יעילים או על ידי תגבור אוכלוסיות המינים המקומיים, על ידי גידול מעבדתי ופיזור המוני באתרים, לא הניבו עדיין תוצאות מעודדות. אף על פי כן, מתוך גישה של "העיקר לא להפריע", מומלץ לטפל באתרי דגירה עקשניים בחומרי מג"ח ולא בקוטלי חרקים חריפים.

הקומפוסטציה

תהליך זה הופך זבל טרי, וכן פסולת אורגנית לחה לדשן חקלאי מעולה ומבוקש. התהליך מתקיים הודות לפעילותם של מיקרואורגניזמים שונים מעולם הבקטריות, הפטריות ויצורים חד-תאיים אחרים, בנוכחות אוויר ולחות מתאימה. הטיפול העיקרי מתבטא בהפיכת הערמות באמצעות ציוד מכני מתאים, פעם או פעמיים בשבוע. בטיפול מתאים, נוצרת בערמה טמפרטורה עד 70-65 מ"צ, המעקרת את התוצר מגורמי מחלות צמחים, זרעי עשבי בר ולענייננו - מביצי הזבובים, הרימות והגלמים. התהליך כרוך, מלבד הקטנת הנפח בהפסדים מסוימים של חומר אורגני (בצורת פחמן דו-חמצני...) ושל דשן חנקני הנפלט גם הוא לאטמוספירה. בניגוד לזבל הטרף, ניתן הקומפוסט המוכן להחסנה ממושכת ללא טיפול נוסף, ניתן לפזרו במועד המתאים ביותר לגידול שלו נועד, ואינו מהווה עוד מקור למפגעים סביבתיים כגון ריחות וזבובים. שקלול נאות של שיקולים אגרוטכניים, כלכליים ותברואתיים יכתוב את הנוהל בכל מקרה.

לסיכום

- יש לקבוע אחראי לנושא.
- לאתר ולנטרל את אתרי הרבייה.
- להילחם בבוגרים על ידי מלכודות ופיתיונות.
- להימנע מריסוסים מיותרים בתכשירים רעילים. ■

נמלים, עכבישים ועוד. אלה אינם נפגעים מתכשירי המג"ח שהוזכרו, מאחר והם פעילים בשלב הבוגר, לאחר שהשלימו את כל שלבי הנשל. מינים מועילים אלה אכן נמצאו במחקרים שנערכו כמעט בכל האתרים המתאימים (רפתות, לולים, אתרי קומפוסט ואשפה), וחסרונם הנו "רק" בכך, שהודות למספר צאצאיהם הקטן, ומשך הדור הממושך של מינים אלה, הרי שקצב הריבוי שלהם נופל לאין שיעור מזה של הזבובים בתנאים דומים (ראו לעיל) והשפעתם שולית בלבד. מאמצי החוקרים לשפר את ההדברה